

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADA PARIS, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie
Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechin 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

S U M A R

Despre concepțiunea obligațiunei în dreptul primitiv roman și în special despre natura juridică a nexului de Alex. Cerban.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Inalta Curte de casație și justiție, secțiunea II: Ion I. Mihăilă cu Ministerul public.*

Curtea de apel din București, secțiunea IV și Tribunalul județului Mușcel: Soții Elena și Ion Georgescu.

Tribunalul județului Roman: Ion Tarbescău cu Inginerul D. Dima.

Despre concepțiunea obligațiunei în dreptul primitiv roman și în special despre natura juridică a nexului

(URMARE *)

Spre deosebire de Niebuhr și romaniștii cari au urmat sistemul lui, Savigny are o concepțiune deosebită cu privire la natura juridică a nexului¹⁾, întemeindu-se pe dispozițiunile cuprinse în capit. XXI și XXII din legea „Rubria de Gallia Cisalpina” (în special pasajile: a quocumque pecunia certa credita ... petetur ... , si is eam pecuniam in jure ... debere se confessus erit. neque id quod confessus erit solvet satisve faciet, ... duci jubeto; a quo quid praeter pecuniam certam creditam ... petetur ... si is eam rem, quae ita ab eo petetur ... se debere ... confessus erit ... neque de ea re satis uti oportebit faciet, ... praetor in eum et in heredem ejus ... decervito eosque duci bona eorum possideri proscribe venireque jubeto); pe textul lui

Aulu Gellii XX, 1 (hanc autem fidem maiores nostri... sanxerunt: maxime que in pecuniae mutuaticiae usu atque commercio ... confessi igitur aeris ac debiti judicatis XXX dies sunt dati), și în fine pe Titu-Liviu, lib. XI, § 14 („centurionem nobilem ... judicatum pecuniae quum duci vidisset. . .) susține că, la Romani, toate creanțele derivând din împrumuturi de bani — credita pecunia — erau supuse în privința realizării lor la o procedură foarte aspră spre deosebire de datoriiile derivând din alte cauze. Rigurozitatea procedurii consistă într'o executare severă contra persoanei debitorului. Prin convenția părților, orice obligațiune având de obiect o sumă de bani, putea să fie asimilată unui contract de împrumut (pecunia certa credita, mutuum) din punctul de vedere al modului de executare al debitorului, întrebuițându-se forma nexului per aes et libram. Astfel nexul a devenit cu timpul o formă simbolică întrebuițată ca un mod de plată în trei feluri de acte juridice și anume: a) la plata unei sume datorite ca preț de vânzare în caz de mancipatio; b) la plată pentru stingerea unei datorii, nexi liberatio, fie că această plată simbolică intervine alături de o plată efectivă (Liviu, VI, 14: „inde rem creditorum palam populo solvit, libraque et aere liberatum emittit), sau chiar independent de orice plată reală, spre pildă în caz de remiterea unei datorii; c) la remiterea unei sume dată cu împrumut, nexi obligatio. Cu timpul însă nexul a servit pentru crearea unei obligațiuni având de obiect o sumă de bani, fie că între părți a intervenit în adevăr un contract de împrumut sau orice alt act juri-

*) V. *Dreptul* No. 58, 60, 63 și 69 a. c.

1) Savigny, «Ueber des altrömische Schuldrecht», Berlin, 1834, p. 25 și urm.

dic; suma datorită sub această formă se chemă nexum aes sau nuncupata pecunia.

Cetățeanul care a contractat o obligațiune, sub această formă a nexului, eră supus, în caz de neplată, la addictio, adică cădea în stare de sclavie, în care rămânea până se achită integral și eră denumit până atunci nexus. De aici ar urmă că în pasajile din Titu-Liviu ²⁾ și din Valeriu Maxim ³⁾, unde se vorbește de nexum dare și nexum se dare, cuvântul nexum este întrebuințat în mod prescurtat în loc de „propter nexum adiudicatus”, adică e vorba de un cetățean liber, care din cauza datoriilor a încheiat un nexum și, neplătind, a fost addictus și în consecință dus în ergastulum al creditorului, la discreția acestuia și muncind pentru el. Omorîrea sau vânzarea trans Tiberium a datornicului ca un sclav, prevăzute în legea celor 12 Table, după arătarea lui Aulu Gelliu, XX, 1, ar fi căzut cu timpul în desuetudine, fiind înlocuite prin munca servilă a datornicului în favoarea creditorului.

Legea Poetelia desființează nexul, atât ca mod de a contracta un împrumut, cât și ca procedeu simbolic pentru asimilarea obligațiunilor cu contractele de împrumut, iar executarea riguroasă a persoanei prin addictio și consecințele ei, închisoarea și munca servilă, se menține numai la executarea hotărîrilor consfințind datorii din împrumut de bani și în caz de actio depensi.

Deosebirea esențială între concepțiunea lui Niebuhr, și aceea a lui Savigny residă în aceea că, după Niebuhr, nexum consistă într'o mancipațiune având de obiect chiar persoana debitorului și întrebuințată ca mijloc de a garantă plata banilor dați cu împrumut; pe când, după Savigny, nexul a devenit o formă generală de a se obligă, de a contracta o obligațiune având de obiect o sumă de bani, formă întrebuințată pentru a asigura o executare riguroasă și sumară contra persoanei debitorului.

Opinia lui Savigny este adoptată în totul de Bachofen ⁴⁾ și în trăsăturile ei esențiale de Schilling ⁵⁾, care diferă numai în ce privește scopul urmărit atunci când s'a întrebuințat nexul ca formă simbolică de a contracta obligațiuni. Schilling pretinde că s'a recurs

2) Cartea VIII, § 28: „cum se C. Publilius ob aes alienum partem nexum dedisset.

3) Cartea VI, 1, § 9: T. Veturius.... propter domesticam ruinam et grave aes alienum C. Plotio nexum se dare coactus.

4) «Des Nexum, die Nexi and die lex Poetelia», Bâle, 1843.

5) «Richters Kritische Iarbücher, Jahrgang», III, p. 215 și 216 cu ocaziunea recenziunii făcute monografiei lui Scheürl «Von Nexum», 1839.

la această formă, pe deoparte ad probationem, din cauza prezenței celor 5 martori și a lui litri-pens, pe de altă parte din cauza caracterului obligator al nuncupațiunii intervenite cu ocazia nexului și prin care debitorul promitea, în caz de neplată, creditorului să-i presteze serviciile sale ca și un sclav, până la stingerea datoriei; în acelaș sens Giraud ⁶⁾.

Puchta ⁷⁾ („Cursus der Institutionen” II, § 162, nota m. o.; III, § 269, nota g, 273, nota c), adoptă teoria lui Savigny, în ce privește natura și rolul nexului pe care-l consideră ca o formă per aes et libram, sub care se poate contracta orice obligațiune având de obiect o sumă de bani, și în acest mod se procură creditorului avantajul de a putea uză de procedura riguroasă per manus injectionem; pare însă a se deosebi de Savigny în ce privește efectele nexului, căci Puchta consideră că, în virtutea nexului, debitorul eră tratat ca pro damnato.

Walter ⁸⁾ („Geschichte des römischen Rechts bis auf Justinian“, t. II, § 616, p. 248—250), pleacă dela ideia lui Savigny că nexul, într'un înțeles mai restrâns, a fost un procedeu per aes et libram întrebuințat pentru a da naștere unei obligațiuni având de obiect o sumă de bani. Caracteristic acestui procedeu ar fi fost faptul că orice obligație stipulată de părți în legătură cu nexul, trebuia să fie îndeplinită întocmai conform unui text din legea celor 12 table, citat de Cicerone în „De oratore”, I, 57: „cum nexum faciet mancipiumque, uti lingua nuncupassit, ita jus esto”.

Pe temeiul acestei dispozițiuni, zice Walter, debitorul, într'un contract de nexum, putea să recunoască creditorului dreptul ca, în caz de neplata datoriei la termen, să fie dus în termen nemijlocit în casa creditorului unde să lucreze ca un sclav în folosul acestuia, până la achitarea datoriei. Debitorul care se găsea în această condițiune se chemă nexum și dreptul creditorului de a întrebuința această procedură de executare se întindea și asupra copiilor și nepoților debitorului. Întrebuințarea cea mai firească a clauzei sus arătate a fost la început în contractele de împrumut, de oarece în timpurile cele mai vechi, banii se cântăreau; cu

6) «Des nexi ou de la condition des débiteurs chez les Romains», Paris, 1847.

7) «Cursus der Institutionen», II § 162, nota m. o., III § 269 nota g, 273 nota c.

8) «Geschichte des römischen Rechts bis auf Justinian», t. II, § 616 p. 248—250.

timpul însă, sfera de aplicațiune a nexului s'a mărit, căci orice altă obligațiune de bani dejă existentă, se putea îmbrăcă în forma nexului spre a-i da o mai mare eficacitate, după cum în timpurile noastre datorii de bani se pot constitui prin polițe. Astfel nexul a devenit o formă simbolică. În cazul când datornicul refuză să se predea creditorului, de sigur că intervenția judecătorului eră necesară, dar acesta nu făcea decât să constate prin ascultarea martorilor, cari au fost față la încheierea nexului, existența clauzei stabilită în contractul de nexum, fără să mai cerceteze fundamentul obligațiunei creată prin nexum; pe când în caz de addictio, judecătorul trebuia, înainte de a o pronunța, să cerceteze totdeauna cauza obligațiunei.

Nexul a fost abrogat prin legea Poetelia, și de atunci un debitor nu-și mai putea obliga prin convenție persoana fizică, ci numai patrimoniul; zisa lege însă n'a influențat întru nimic executarea hotărârilor judecătorești și n'a suprimat addictio din partea magistratului, care a subzistat în tot timpul epocii clasice.

În deosebirea pretinsă de Walter, între executarea derivând din nexum și cea provenind din o hotărâre judecătorească, consistă partea originală a teoriei lui Walter și care o diferențiază de teoria lui Savigny.

După părerea noastră, deosebirea arătată nu este întemeiată pe nici un text și, examinată în sine, nu are nici o probabilitate în favoarea ei. În adevăr, addictio eră un act judecătorec care intervenea în cursul unei proceduri de executare, și o asemenea executare avea loc, fie pe temeiul unei hotărâri judecătorești, fie pe temeiul unui act juridic asimilat cu o hotărâre. Or, dacă, după cum pretinde Walter, addictio nu intervenea decât în caz de res judicata, atunci este oare verosimil ca judecătorul, chemat să se pronunțe asupra addicțiunei, să fi avut misiunea, nu de a constata pur și simplu existența hotărârei invocate de creditor, ci să examineze din nou raportul juridic și să cerceteze din nou cauza obligațiunei care a fost dejă dedusă în judecată, atunci când creditorul a obținut hotărârea pe temeiul căreia urmărește executarea datornicului? O asemenea soluțiune care ar avea de efect să înlăture autoritatea lucrului judecat, este inadmisibilă și astfel concepțiunea lui Walter se dovedește greșită.

Din seria autoorilor cari au adoptat ideia fundamentală pe care se întemeiază sistemul lui Savigny, trebuie să menționăm și pe von Glöden⁹⁾, după care

expresiunea nexum eră întrebuințată într'un dublu înțeles: în vechiul drept se înțelegea prin nexum, orice act juridic făcut palam populo, după un anumit ritual. Prin un asemenea act juridic, se putea transfera proprietatea, creă sau stinge o obligațiune. Într'un înțeles mai restrâns, această expresiune se întrebuință pentru a desemna obligațiunea creată prin actul juridic al nexului; când debitorul nu-și îndeplinea obligațiunea astfel contractată, creditorul putea să-l ducă înaintea magistratului și să ceară să-i fie addictus. Prin ascultarea martorilor, cari au fost față la încheierea nexului, raportul juridic eră imediat stabilit înaintea magistratului, atât în ce privește existența obligațiunei cât și în privința quantumului ei (aes confessum coram populo); excepțiunea invocată de debitor că ar fi achitat datornia, nu eră ținută în seamă, dacă plata nu eră constatată cu aceeași solemnitate ca și însăș datornia (nexi liberatio); altmintrelea, el cădea într'o stare de quasi-sclavie până la plata datoriei.

Nexul nu eră însă singurul act juridic prin care se putea da naștere unei obligatio chiar în timpul celor 12 table; ceea ce deosebea obligațiunea născută din nexum de celelalte obligațiuni, eră caracterul cu totul sumar al procedurii în urma căreia debitorul cădea în „servitus” a creditorului, pe când la celelalte obligațiuni, ca să aibă loc addictio, trebuia în prealabil o confessio in jure sau o sentință dată la iudex și expirarea termenului de 30 zile.

Prin legea Poetelia-Papiria s'a suprimat caracterul specific al nexului în sensul că debitorul nu mai putea să fie addictus fără o cercetare prealabilă a judecătorului, căci debitorul putea manum sibi depellere, fără intervenția unui vindex.

* * *

Din expunerea sumară a părerilor mai sus enumerate cu privire la natura și efectele nexului, se poate ușor vedea deosebirea de vederi care există între romaniști atât în ce privește natura juridică a nexului — unii considerându-l ca o mancipațiune a persoanei fizice a debitorului pentru garantarea plăței unei datorii, alții ca un procedeu special întrebuințat pentru realizarea unui contract de împrumut sau unei obligațiuni având de obiect o sumă de bani, cu scopul de a asigura creditorului o executare sumară și riguroasă contra debitorului — cât și în ce privește consecințele și efectele

9) «Kritische Jahrbücher», vol. XVII, p. 385 și urm. 1845.

nexului, astfel încât romaniștii cari au aceeaș concepțiune în ce privește natura juridică a nexului, se deosebesc totuș în privința consecințelor și efectelor nexului, — unii, ca Niebuhr, cerând ca debitorul nexus să cază în stare de quasi-sclavie, o additio din partea magistratului, fără să precizeze care erà rolul magistratului în acest caz, alții, ca Zimmern, susținând în mod mai logic că debitorul nexus, devenind în virtutea actului per aes et libram proprietatea creditorului, nu mai erà nevoie de o additio din partea magistratului. Pe de altă parte, între romaniștii cari plecau dela ideia că nexul ar fi devenit o formă simbolică, un mod general de a contractă o obligațiune având de obiect o sumă de bani, unii, ca Savigny, admit necesitatea unei additio, pe când alții, ca Walter, susțin teza contrarie, că nexul deveneà executoriu ipso jure în caz de neplata datoriei la termen.

Greșit afirmă Girard¹⁰⁾, după părerea noastră, că Huschke ar fi fost cel dintâiu romanist care ar fi susținut că obligația lui debitor nexus este bazată pe o damnatio pronunțată de creditor contra debitorului în momentul încheierii actului și că debitorul în caz de neplata datoriei la termen erà supus la manus injectio fără judecată. În adevăr, pe de o parte, după cum am arătat, Puchta, înaintea lui Huschke, susținuse că debitorul, în virtutea nexului, erà tratat „pro damnato”; pe de altă parte, Savigny, Puchta, Walter și ceilalți admit că executarea debitorului nexus per manus injectionem se făcea fără să fie nevoie de o hotărîre prealabilă, care să consfințească obligațiunea debitorului, ci cel mult erà nevoie de o additio din partea magistratului și chiar necesitatea acestei additio este contestată, după cum am văzut de Walter.

Este adevărat însă că Huschke are meritul de a fi precizat mai bine ca predecesorii săi diferitele puncte relative la instituțiunea nexului și de a fi căutat să degajeze caracterele generale și comune pe cari le prezintă diferitele aplicațiuni ale nexului pentru a ajunge astfel să formuleze o concepțiune sintetică și unitară cu privire la natura și efectele nexului.

(Va urma).

Alex. Cerban

10) «Manuel élémentaire de Droit romain», p. 482, nota 2.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA II

Audiența dela 4 Iunie 1913

Președinta d-lui C. R. Manolescu, președinte

Ion I. Mihăilă cu Ministerul public

PARTE CIVILĂ. — CONSTITUIRE. — DREPTUL DE A FACE APEL SA A FIGURA CA PARTE LITIGANTĂ ÎN PROCES. — ART. 6 ȘI 63 PR. PENALĂ.

Partea civilă constituită prin actul de plângere către procuror, are calitatea de parte litigantă în preces și este în drept a apela cartea de judecată a judeului de ocol și a figura ca parte civilă înaintea tribunalului, deși la prima instanță susținându-și plângerea sa nu a cerut despăgubiri, întrucât nu a declarat în mod expres că se leapădă de calitatea de parte civilă, de oarece din faptul că nu a conchis formal la daune-interese nu rezultă în mod neîndoios intenția sa de a abandona calitatea ce 'și luase.

No. 1236. — Casată, după divergință, în urma recursului făcut de Ion I. Mihăilă, ca parte civilă, sentința tribunalului Roman, No. 347 din 1913.

În lipsa recurentului.

S'a ascultat d-l procuror-general Sc. Popescu, în concluziuni, pentru admiterea recursului.

Curtea deliberând,

Asupra motivelor de casare :

«Violarea art. 6 și 63 pr. penală și art. 83 legea judecătorilor de ocoale și exces de putere. Onor. tribunalul mi-a respins apelul contra cărței de judecată No. 1183 din 1912, sub motiv că nu am fost constituit parte civilă verbal la prima instanță, deși stabilește că m'am constituit parte civilă prin reclamația la procurorul tribunalului Roman; că astfel am îndeplinit condițiunile citatelor texte și nu puteam pierde dreptul de parte litigantă decât dacă s'ar fi constatat prin hotărârea dela prima instanță, că m-am desezisat din calitatea de parte civilă, cum reese clar din art. 63 pr. penală; că faptul că d-l judecător nu a pus în discuțiunea părților chestiunea despăgubirilor nu putea să-mi ridice drepturile mele de parte civilă, fiind obligat de art. 83 din legea judecătorilor de ocoale de a invoca din oficiu orice mijloace de apărare».

Având în vedere că prin sentința supusă recursului, tribunalul a respins ca inadmisibil apelul făcut de recurent, ca parte civilă, pe motiv că prezentându-se la judecătoria de ocol în ziua când s'a dat cartea de judecată apelată, dânsul n'a cerut despă-

gubiri, deci nefiind constituit parte civilă, nu este parte în proces și nu are calitatea a face apelul;

Considerând că se constată din lucrările aflate la dosar, că recurentul s'a constituit parte civilă potrivit art. 6 pr. penală, în chiar actul său de plângere către procuror, cerând 200 lei daune-interese, astfel că din acest punct de vedere dânsul era în drept a apela cartea de judecată a judeului de ocoi și a figura ca parte civilă înaintea tribunalului;

Considerând că nu se poate susține că prin faptul că recurentul, susținându-și plângerea la judele de ocol n'a conchis formal la daune-interese, ar fi pierdut calitatea de parte litigantă în proces, de oarece, pe de o parte dânsul nu a declarat în mod expres că se leapădă de calitatea de parte civilă, iar de altă parte din acel fapt nu rezultă în mod neîndoiesc intențiunea lui de a abandona calitatea ce-și luase;

Că, prin urmare, tribunalul, respingând ca inadmisibil apelul recurentului, deși era constituit parte civilă și nu se lepădase de această calitate nici în mod expres nici tacit, a săvârșit un învederat exces de putere și a dat o hotărâre casabilă.

Pentru aceste motive, casează.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA IV

Audiența dela 13 Septembrie 1913

Președința d-lui Al. Dem. Oprescu, consilier

Soții Elena și Ion Georgescu

DOTĂ. — BANI DOTĂLI. — PRISOS REZULTAT DIN VÂNZAREA UNUI IMOBIL DOTAL. — ÎNTREBUINȚARE. — ART. 1253. C. CIV.

Banii ce au prisosit din vânzarea unui imobil dotal peste trebuințele recunoscute pot fi întrebuințați cu permisiunea justiției pentru facerea de construcțiuni pe un teren dotal, aceste construcțiuni efectuate în asemenea condițiuni putând fi socotite ca și cum ar fi fost cumpărate dela început împreună cu terenul pe care ele se află și, astfel fiind, scopul legiuitorului de a se realiza într'un imobil prisosul prețului vânzării de care se vorbește în art. 1253 din codul civil, este atins, întrucât cuvântul cumpărare nu trebuie luat în sens restrictiv.

No. 132. — S'a ascultat d-l avocata Andrițoiu, în desvoltarea motivelor de apel, punând concluziuni orale în sensul cererii dela prima instanță și a petițiunii de apel.

Curtea,

Asupra apelului făcut de Elena Ioan Georgescu, cu autorizațiunea soțului său Ion Georgescu, și de către acesta personal ca soț în contra jurnalului tribunalului Mușcel No. 4966 din 13 Iunie 1913, prin care li se respinge cererea de a li se libera suma de 7.000 lei, pentru a face construcțiuni pe un teren dotal.

Având în vedere că din actele aflate în dosar, din cele prezentate în instanță și din concluziunile orale, se constată în fapt că văzându-se prin urmărire silită un imobil dotal al apelantei Elena Ioan Georgescu și realizându-se o sumă de bani, după ce dintr'ânșii s'a plătit creditorul următor, restul de lei 9.100, au fost consemnați ca dotali cu recipisa No. . . .

Că, mai târziu, numita apelantă cu autorizațiunea soțului său, a cerut tribunalului și acesta i-a liberat din zisa sumă o parte cu care a cumpărat în orașul Câmpulung, un teren pe care a început construirea unor case de locuit, mai rămânând consemnată o sumă de 7.000 lei, ca prisos din vânzarea imobilului dotal;

Că, în urmă, Elena Ion Georgescu, neavând bani pentru a termina construcțiunea începută, a cerut tribunalului cu autorizațiunea soțului ca să i se libereze suma de 7.000 lei, spre a desăvârși lucrarea, iar tribunalul respingându-i cererea, a făcut apelul de față, care apel precum și cererea dela prima instanță s'au însușit și de soț personal azi înaintea Curței;

Având în vedere că prin dispozițiunile ultime ale art. 1253 cod. civil, se dispune că ceea ce prisosește din prețul vânzării unui imobil dotal, va rămâne dotal și se va întrebuința spre cumpărare de alt imobil de se poate;

Considerând, în fapt, că apelanții cumpărând cu o parte din prisosul prețului imobilului vândut, un teren, iar cu altă parte urmând a construi pe acest teren construcțiuni cari cedând solului sunt imobile prin natura lor, prin aceasta ei nu fac decât să realizeze intrarea în patrimoniul lor a unui imobil completat prin îmbunătățiri care măresc în mod real valoarea fondului;

Considerând că niște construcțiuni efectuate în asemenea condițiuni pot fi socotite ca și cum ar fi fost cumpărate dela început împreună cu terenul, pe care ele se află și astfel fiind scopul legiuitorului de a se realiza într'un imobil prisosul prețului vânzării de care se vorbește în art. 1253 cod. civil, este atins întrucât cuvântul cumpărare nu trebuie luat în sensul strict;

Că, dar, cererea făcută de soții Georgescu tribunalului Mușcel ca și apelul lor, cată a fi admise, liberându-li-se suma de 7.000 lei treptat și pe măsura lucrărilor ce se vor efectua sub controlul tribunalului.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier Al. Dem. Oprescu, admite apelul, etc.

Semnați: Al. Dem. Oprescu, Al. Negrescu, M. Balș.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI MUȘCEL

Audiența dela 13 Iunie 1913

Președinta d-lui N. Jac. Constantinescu, președinte

Soții Elena și Ion Georgescu

DOTĂ. — BANI DOTALI. — PRISOS REZULTAT DIN VÂNZAREA UNUI IMOBIL DOTAL. — ÎNTREBUINȚARE. — ART. 1253 COD. CIVIL.

Dispoziția aliniatului final de sub art. 1253 c. civ, care prescrie că ceea ce prisosește din prețul vânzării imobilului dotal peste trebuințele recunoscute rămâne dotal și se va întrebuința în cumpărare de alt imobil, nu se poate aplica decât așa cum este prevăzută, iar nicidecum în alt mod, și anume pentru a se face construcțiuni din nou pe un teren dotal.

Tribunalul,

Având în vedere cererea înregistrată la No. 14521 din 11 Iunie curent, făcută de d-na Elena I. Georgescu, din Câmpulung, cu atoriția soțului său, de a fi autorizată să ridice fondul său dotal de 7.000 lei, consemnat sub recipisa Casei de depuneri No. 38.784 din 1913, pentru a construi case de locuit pe locul dotal cumpărat cu bani din acelaș fond dotal, ce provine din vânzarea silită cu licitație a imobilului prevăzut în actul său dotal autentificat la acest tribunal sub No. 855 din 1883 la art. 5.

Având în vedere că s'a mai făcut de petiționară o cerere în acelaș scop prin petițiunea înregistrată la No. 13847 din 4 Iunie curent, și care i s'a respins de acest tribunal prin jurnalul No. 4624 din 6 Iunie curent, pentru motivul că fondul dotal al petiționarei nu se poate înstrăina decât în cumpărare de alt imobil;

Având în vedere că prin aceasta de a doua cerere petiționara se referă la autorizarea ce s'a dat de

tribunal prin jurnalul No. 3202 din 1913, pentru cumpărarea terenului cu bani dotali și pe care voește să construiască case de locuit, de oarece și construcțiile sunt imobile prin natura lor, conform art. 463 cod. civil, așa că potrivit dispozițiilor art. 1253 alin. ultim cod. civil, cu fondul său dotal putând cumpăra o clădire cu locul ei, poate să-l întrebuințeze și în construirea casei de care are nevoie pentru a locui, pe imobilul dotal;

Având în vedere cazurile în care, conform art. 1253 cod. civil, înstreinarea dotei este permisă de lege;

Având în vedere că, dacă prin ultimul aliniat al art. 1253 cod. civil, se prevede că în toate cazurile specificate în cele 5 aliniate, ceea ce prisosește din prețul vânzării imobilului dotal, peste trebuințele recunoscute, rămâne dotal și se va întrebuința în cumpărare de alt imobil de se poate, această dispozițiune a legii nu se poate aplica decât așa cum este prevăzută, iar nici cum în alt mod, și anume pentru a se face îmbunătățiri din nou pe un imobil dotal, cum se cere de petiționară;

Considerând că chiar în cazul în care legea autoriză înstreinarea fondului dotal, pentru reparațiuni mari, neapărate pentru conservarea imobilului dotal, ceea ce nu este în speță, această dispozițiune fiind excepțională trebuie restrânsă în limitele ei;

Considerând că, astfel fiind, înstreinarea fondului dotal ce petiționara are din vânzarea unui imobil dotal, nu este permisă pentru a face îmbunătățiri din nou pe imobilul dotal, oricât de folositoare ar fi acele îmbunătățiri. (D. Alexandresco, VIII, p. 304);

Că, prin urmare, cererea urmează a se respinge. Pentru aceste motive, respinge cererea.

Semnați: N. Jac. Constantinescu, C. Alimănescu.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI ROMAN

Audiența dela 12 Martie 1913

Președinta d-lui C. Belort, jude-instructor

Ion Tărbescu cu Inginerul D. Dima

ACCIDENT DE MUNCĂ. — LUCRĂTOR. — PATRON. — RESPONSABILITATE. — CULPĂ. — CONTRACT DE MUNCĂ. — ART. 998 COD. CIVIL.

Patronul nu poate fi răspunzător către lucrătorul său pentru accidentul ce acesta a suferit în exercițiul serviciului, decât numai dacă potrivit art. 998 cod. civil, se stabilește că accidentul cauzat se datorește culpei patronului care poate fi atât *in committendo* cât și în *omittendo* simplul fapt al existenței contractului de muncă nedând drept la o acțiune în daune.

Tribunalul,

Văzând că, Ioan Tărbescu chiamă în judecată pe Dimitrie Dima pentru a fi obligat să-i plătească suma de 40.000 lei daune pentru că fiind angajat la

lucrarea lemnăriei unui pod ce avea în antrepriză, din cauza unui fereastră circular defectuos și impropriu pentru unele lucrări, într'una din zile în timpul serviciului și-a tăiat trei degete dela mâna stângă, iar cel al patrulea a rămas țapăn, astfel că l-a lăsat infirm pe toată viața scăzându-i puterile de muncă.

Văzând că, în dovedirea faptelor, s'a admis proba și contra probă cu martori precum și o expertiză pentru a se constata starea aparatului care i-a provocat accidentul și împrejurările în care s'a petrecut.

Raportul de expertiză depus, constată că aparatul era impropriu serviciului la care era întrebuințat fiind lipsit de o planșe de apărare care se găsește la alte ferăstraie cu întrebuințare identică. Această aserțiune însă e desmințită de arătările unanime ale martorilor cari arată că ferăstrăul era prevăzut cu aparatul protector și că expertul n'a făcut decât o examinare superficială, însă în momentul când s'a întâmplat accidentul se tăiau scânduri lungi, împrejurare când acest aparat nu se putea întrebuința.

Din depunerile aceloraș martori rezultă că accidentul în adevăr s'a întâmplat în timpul când Tărbescu care era angajat în serviciul antreprizei lui Dima, lucra la ferăstrăul circular la tăiatul unor scânduri, serviciu pe care îl făcuse un timp îndelungat și pentru care nu se cerea nici o pregătire specială, căci îl făcuse și alți oameni de sub cănducerea lui Tărbescu care era maistru lemnar acolo.

Văzând că, din arătările martorilor asupra faptului cum s'a întâmplat accidentul, mai multe ipoteze se pot pune și anume, sau că accidentul se datorește culpei patronului or neglijenței lui, sau că se datorește culpei sau neglijenței lucrătorului sau unui caz fortuit.

Să examinăm aceste ipoteze, în raport cu doctrinele juridice ce rezolvă dreptul la despăgubiri în accidente de muncă pentru a reține pe aceia ce ni se va părea întemeiată cu aplicare la speța noastră.

Văzând că, se susține într'o teorie dreptul la despăgubire al lucrătorului prin existența implicită a culpei contractuale a patronului din faptul numai al existenței contractului de muncă.

Această teorie care aseamănă pe om lucrului închiriat pe care trebuie să l restitui în starea în care l-a primit, pornește dela o analogie care nu-și găsește echivalentul în natura lucrurilor. Căci, dacă, pentru un obiect închiriat pot exista astfel de răspunderi, el fiind supus exclusiv mănuierei omului, nu tot astfel este cu ființa omenească care are și ea voința ei. Artificialitatea acestei teorii e evidentă și explicația ei rezidă în dorința juridicește exagerată, dar omenește explicabilă a unei părți din doctrină și jurisprudență, de a da o satisfacție și o garanție juridică cererilor claselor muncitoare în riscurile la

care le expun industrialismul modern și care le lipsia de o protecțiune asigurătoare înainte de a fi intervenit legi speciale. Intențiuni necontestat bune, care corespundeau sentimentului echității, dar cu care nu se pot soluționa conflicte juridice, atâta vreme cât texte formale se opun și cer rezolvarea pe alte principii.

Văzând că, tot astfel de factice este și acea teorie care susține dreptul la despăgubiri și deci răspunderea patronului, indiferent de orice împrejurare și de orice dovadă, prin simplul fapt al existenței accidentului în timpul serviciului, pornind dela principiul, că lucrătorul în îndatoririle sale este un mandatar al patronului, care beneficiind de funcțiunile mandatarului, trebuie să suporte și riscurile, — concepțiune cu desăvârșire falșe și creată în acelaș seop ca și cea contractuală și cărei se opune formal și riguros principii clare de drept, care nu lasă nici o confuzie între raporturile dintre lucrător și patron rezultând din contractul de locațiune de serviciu și între mandat bazat pe alte principii și cu alte consecințe;

Văzând că, rămâne de examinat încă o teorie tot doctrinală și jurisprudențială, aceea a riscului profesional după care accidentul fiind un risc al întreprinderii, răspunderea prin aceasta nu mai trebuie să o suporte patronul.

Dar și această teorie ca și celelalte nu este, nu numai interpretarea unui text de lege, dar nici o largă deducție interpretativă a vreunor principii cunoscută în dreptul nostru pozitiv, ci o doctrină socială creată pe calea unei părți a doctrinei juridice și jurisprudenței pentru a satisface acelaș sentiment de echitate ce rezultă din problema revendicărilor claselor muncitoare.

Văzând însă că, în fața acestor necesități care pot corespunde dreptății imanente a echității și spiritului social la un anumit moment, nu există decât o cale pentru a fi satisfăcută, aceea a organului legislativ;

Pentru că, ori câtă estindere am voi să dăm noilor mijloace de interpretare prin raționalizarea principiilor de drept nu poate judecătorul în soluțiunile lui de speță, să înceapă prin a trece dincolo de cod, pentru a aplica codul, căci atunci devine legiuitor, și un legiuitor de speță, ceiace poate duce sau la anarhie sau la tiranie judecătorească sau la amândouă. Judecătorul fiind și un promovator al dreptului prin creațiunile jurisprudențiale, el nu poate merge pe această cale decât păstrând călăuza principiilor legiurei pozitive, va trece cu codul dincolo de limitele stricte de interpretare juridică a dispozițiunilor lui. Și aceasta e o necesitate, căci legiurile actuale nu au putut cuprinde la origina lor fenomenologia

socială actuală pe care a adus-o o puternică evoluție economică ;

Incât astăzi se pot prezenta soluției juridice probleme ce nu au putut fi bănuite de judecătorii de acum 100 de ani, căci nu existau poate nici în germen faptele care produc anumite conflicte de azi. Incât judecătorul sub pedeapsa de a cădea în vina denegării de dreptate, trebuind a da satisfacție și sancțiune acestor conflicte, va recurge mai întâi la luminele principiilor dreptului pozitiv și numai în lipsa acestora va inova, creind și atunci cu foarte multă prudență.

Văzând că, în fața acestui conflict dintre legislația pozitivă și evoluția socială, încă din vreme în unele țări s'a căutat a se da o deslegare legislativă acestor conflicte și luându-se ca bază principiul riscului profesional al antreprenorului prin legi de asigurare cu caracter general se prevede pentru a preîntâmpina despăgubirile, contribuția patronului, într'o asociație patronală, iar pentru cazuri de boală și bătrânețe contribuția dublă a patronului și lucrătorului, iar în alte țări, ca în Anglia, și a Statului ;

Văzând că și la noi, sub presiunea acestor cerințe sociale, prin legea asigurărilor muncitorești din 1911, prin art. 140 și următorii s'a căutat a se reglementa această chestiune pe baza teoriei expuse a riscului profesional care cade în sarcina patronului. Inșă necontestat că dispozițiunile acestei legi nu-și găsesc aplicare decât pentru fapte întâmplare sub imperiul ei, și când despăgubirile sunt fixate după anumite norme. Pentru trecut, și speța noastră a avut loc înaintea acestei legi, nu poate servi nici ca normă de interpretare pentru motivele arătate mai sus, căci e o creațiune în afară de principiile pozitive ale dreptului civil care reglementează răspunderea rezultând din delict sau quasi-delict ;

Văzând că astfel fiind, urmează a apela la principiile codului civil, care reglementează răspunderea pentru delictul și quasi-delictul civile, prin art. 998 și urm. cod. civil, atât pentru faptele noastre personale, cât și acele ale persoanelor, ființelor sau lucrurilor ce sunt sub paza noastră. Cu alte cuvinte, pentru a stabili răspunderea accidentului din speță, și deci, eventualul drept la despăgubiri, trebuie să recurgem la teoria sulpei delictuale și quasi-delictuale. Această culpă poate fi *in committendo* și *in omittendo*, și într'un caz și altul ne poate duce la răspundere, fie că e vorba de fapta noastră directă, culpa lata, din neglijență, culpa levis, sau numai din imprudență, culpa levissima ;

Văzând că pentru a vedea dacă patronul, pârâtul de azi, se găsește în vreuna din aceste ipoteze, care în principiu atrag răspundere civilă variabilă, după

gradul culpei, să mergem la dovezile ce au fost administrate. Din aceste dovezi, expertiza și martorii, se vede că era vorba de un ferăstrău circular pentru tăiat scânduri. Acest aparat putea servi, fie pentru a se tăia vertical materialul lemnos, când prin felul întrebuințării nu era nici un pericol și deci nici nu erau necesare măsuri de prevedere speciale, fie pentru a tăia scânduri pieziș. In acest caz, pentru scânduri de o anumită lungime, adică pentru scânduri scurte, aparatul era prevăzut ca un aparat protector care făcea ca scândura ținută la început dela oarecare distanță, în măsura în care prin tăere intră în aparat și deci se apropie de ferăstrău cu capătul ținut la început să poată fi lăsată liberă fixându-se astfel pe ferăstrău prin aparatul protector.

In mămentul când s'a întâmplat accidentul se tăiau scânduri de o lungime mai mare, când, după toate dovezile din dosar, nu se putea întrebuința aparatul protector, dar în acest caz, arată reclamantul, fapt însă ce nu s'a dovedit, se obișnuia ca după ce scândura era împinsă pentru tăere în fața aparatului longitudinal, în măsura în care înainta tăerea, era prinsă de capătul tăiat, de lucrătorii ce se găseau de partea opusă pentru a fi lăsată liberă de cel din față, tocmai pentru a nu fi obligat a o fixa până ce ferăstrăul va tăia ultima extremitate, făcând posibil accidentul. Dar deși acest fapt s'a afirmat numai fără a fi dovedit, căci în acest scop nu e nici o probă administrată în dosar, dacă era vre o măsură de precauțiune, ea cădea în sarcina lui Târbescu. El era maistru lemnar acolo ; el conducea lucrul ferăstăului, deci un specialist care cunoștea riscurile aparatului. El învăță, după cum arată martorii, și pe alți lucrători să lucreze la ferăstrău și le dădea instrucțiuni cum să procedeze, încât măsurile de protejare care trebuia să le ia și pentru el ca și pentru alții, cădeau în sarcina și răspunderea lui. Prin neluarea unor astfel de măsuri, ceea ce constituie o proprie neglijență sau imprudență a lui, sau un moment de neatenție ori distracție, a provocat accidentul ;

Aceste împrejurări sunt din cele ce se încadrează în teoria riscului profesional de care răspunde patronul când cad sub prevederile legii asigurărilor, dar care nu intră în teoria culpei delictuale sau quasi-delictuale care era teoria legală în momentul când a avut loc accidentul și care cere faptă directă, neglijența sau imprudența patronului, ceea ce nu s'a dovedit ;

Văzând și cererea de cheltueli de judecată.

Pentru aceste motive, redactate de d-l jude C. Orănescu, respinge ca nefondată acțiunea.

Semnați : Dinu Belort, C. Orănescu.